

**mind
over
media** België
Hoe worden we beïnvloed?

Lesideeën

uitgewerkt door

Hedendaagse
Propaganda
Analyseren

Activiteiten als aanvulling op de leerervaring
bij het online Mind Over Media platform
www.mindovermedia.be

Les 8

De kracht van woorden

Klaslokaal: Klasbord (of projectiescherm), stoelen naar het bord gericht met de mogelijkheid om in groepjes samen te komen op verschillende plaatsen in de ruimte.

Materiaal: Per groepje (+/- 4 leerlingen) een computer om op te zoeken op het internet en enkele voorbeelden van metaforen en eufemismen die bewust ingezet worden om gedachten te sturen.

Duur: 50 minuten

Doelpubliek: jongeren, ouders, leerkrachten; vanaf 13 jaar

Thema: Woorden kunnen ons op een subtiele manier beïnvloeden. Politici, journalisten, reclamemakers ... proberen onze gedachten en gedrag vaak bewust te sturen met metaforen en eufemismen.

LEERDOELEN:

Deelnemers leren:

- inzien dat ze zelf beïnvloed worden door propaganda en dat ze zélf anderen beïnvloeden door gebruik te maken van propagandatechnieken
- begrijpen dat succesvolle propaganda ook een heel bewust woordgebruik kent en soms op heel subtiele manieren gedachten beïnvloedt en stuurt
- een gevoel van sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen rond het delen van propaganda
- meer zelfvertrouwen te krijgen in het uiten van hun opinie in beeld, taal en geluid
- deelnemen aan discussies over controversiële onderwerpen wanneer deelnemers meningsverschillen hebben
- reflecteren over de mogelijke positieve of negatieve impact van propaganda op mensen en de samenleving

Vorbereiding voor de leerkracht:.

- Ga op zoek naar voorbeelden van metaforen en eufemismen die bewust gemaakt zijn of ingezet worden om gedachten te sturen.
Je kan hiervoor laten inspireren door de [collectie 'eufemismen en dysfemismen'](#) op het Archief voor Onderwijs.

Instructies voor de lesgever:

A. Inleiding

- Toon enkele voorbeelden van 'hyperbooltaal' van politici, zoals:
 - "We moeten ons beschermen tegen een vluchtelingenstroom"

- “We worden overspoeld door een tsunami van vluchtelingen”
- “Vanmorgen 14 mensen aangehouden. #opkuisen”
- “Joden zijn "bacillen", die de Duitse natie "ziek maken" en "ondermijnen"”

B. Bespreek klassikaal

- Waarom zou een politicus dergelijke taal gebruiken?
- Welk effect heeft dat op jou persoonlijk? Op korte termijn? Op lange termijn?
- Welk effect heeft dit op mensen in het algemeen? Ken je mensen die beïnvloed worden door dergelijk taalgebruik?
- Welke woorden zijn het sterkste? Welke gevoelens lokken die uit?

C. Licht toe

Vat kort samen en leg uit dat metaforen een uitgeknipte manier zijn om in te breken in iemands hoofd en zijn gedachten te sturen. Het is een veelgebruikte techniek binnen propaganda.

- Bv. spreken over ‘bescherming tegen...’ doet je bijna vanzelfsprekend dat er gevaar dreigt.
- Bv. iets omschrijven als een tsunami klinkt enorm heftig en gevaarlijk.
- Bv. iets of iemand als een ziekte omschrijven, geeft negatieve connotaties. Het kan angst of afkeer voeden, maar ook wij-zij-gevoelens aanscherpen.
- Bv. iets negatiefs doen, maar spreken over “opkuisen”, doe je dan vooral om je imago op te poetsen.

D. Activiteit

Geef de leerlingen enkele voorbeelden van metaforen en eufemismen die bewust ingezet zijn om gedachten of gedrag te veranderen. Of laat hen zelf op zoek gaan in de actualiteit of in de propagandavoorbeelden op www.mindovermedia.be.

Voorbeelden zijn:

- “salariswagen” vs. “bedrijfswagen” vs. “leasewagen”
- “vluchtelingen” vs. “transmigranten” vs. “migranten” vs. “illegalen”
- “loonlast” vs. “loonkost” vs. “loonkloof” vs. “loonhandicap”
- “risicogroepen” vs. “kansengroepen” vs. “maatschappelijk kwetsbare groepen”
- “ouderschapsverlof” vs. “moederschapsrust” vs. “moederschapsverlof”
- “kanker is een beproeving” vs. “kanker is een strijd”
- “werknemer” vs. “arbeidskracht” vs. “personeel”
- “moordstrookje” (= woord van het jaar 2018)
- “groeipakket” als nieuwe naam voor de “kinderbijslag”

Laat hen in kleine groepjes enkele van die uitdrukkingen onder de loep nemen.

- Ga op zoek op het internet.
- Wat is de betekenis van elke term? Welk onderscheid is er?
- Wie gebruikt de ene uitdrukking? En wie de andere? Zijn er ideologische verschillen tussen die groepen mensen?

- Worden de termen ook altijd juist gebruikt? Waarom kiest men misschien toch eerder voor die ene term en niet voor die andere?
- Opdracht: kan je enkele citaten herschrijven en de eufemismen en metaforen 'neutraler' maken?

E. Presenteer en concludeer

- Laat de jongeren hun meer neutrale omschrijvingen aan elkaar voorstellen. Houd eventueel een stemming over welke nieuwe term de groep écht zou gebruiken.
- Een goede nieuwe term gevonden? Kan je die ook introduceren (op school, bij journalisten, bij politici ...)?